

Blái Krossur

1 0 0 á r

Innihaldsyvirlit

Blái Krossur Føroya - 100 ár
Myndir: Absalon Hansen

Fororð

Blái Krossur byrjaði arbeiði sítt í Føroyum í 1904 - nú skriva vit 2004. Í sambandi við hundrað ára haldið er høvi at steðga á og líta aftur um bak. Um einum hundrað ára gomlum felagskapi við einum slíkum boðskapi og endamáli, sum Blái Krossur hevur, skal verða lív lagað, er týðningarmikið, at hann kennir sín uppruna og sína fortíð.

Kunnleiki um søguna ella royndirnar hjá einum felagskapi gera hann betur føran fyri at taka tær avbjóðingar, sum framtíðin ber.

Í sambandi við hundrað ára haldið hjá Bláa Krossi í Føroyum verður hesin bóklingur givin út. Endamálið er at líta eitt sindur aftur á upprunan, bæði søguliga og serliga hugsjónarlaga.

L. L. Rochat stovnaði Bláa Kross í 1877 í Sveits. Hann sá stóru neyðina, ið stóðst av rúsdrekkamisnýtsluni í síni samtíð og hann fór at hjálpa teimum neyðstøddu. Í eini grein lýsti L. L. Rochat grundsjónarmið teirra, sum vóru við til at stovna Bláa Kross. Í hesi grein, sum nevnd er “Grundvøllur okkara og orð Guds”, skriar hann í innganginum t.d.: Grundarlagið stavar jú frá Guds orði. Tí halda vit tað vera alneyðugt at greiða frá tí sjónarmiðið, sum vit byggja á, og sum er tann grundvøllur, vit valdu at byggja á, tá vit stovnaðu hin kristna felagskapin “Bláa Kross”.

Tó at tað eru ligin meira enn hundrað ár síðan henda greinin er skrivað, eigur hon nógv at geva okkum enn, tí hon er grundað á Guds orð, og tað eldist ikki. Tó at onkur er, ið ikki tekur undir við øllum grundgevingum L. L. Rochats, so endurgeva vit hana við vón um, at hon skal hjálpa okkum í nútíðini at halda rætta kós.

Í sambandi við at Blái Krossur Danmark fylti hundrað ár í 1995, gav hann út hátíðarrit við t. d. eini grein, ið nevnd var “Rúsdrekkaspurningurin og kristna frælsið”, eftir Aksel Valen-Sendstad professara. Vit hava við vælvild fingið loyvið til at endurgeva hesa grein. Henda grein er eitt nútíðar svar um teir tankar, ið L. L. Rochat hevði í síni grein. Greinin staðfestir, at kristni samhugin og næstrakærleikin hava ikki broytt seg. Teir eru altíð teir somu.

Hvørt ættarlið og hvør hjálparfelagskapur eiga at endurskoða, hvat hesi grundvirði merkja.

Eftir áheitan hevur fróðarmaðurin, Jóhs. Andr. Næs, skúlapyskologur skrivað okkum stutt søguligt yvirlit, sum hann nevnir: “Tá ið Blái Krossur festi rót í Føroyum”. Í bókaverkinum um Heimamissionssøguna, sum hann er í ferð við at skriva, er eisini ein bók um arbeiðið hjá Bláa Krossi í Føroyum. Hon kemur út skjótt.

Við vón um Guds signing yvir kirkjunnar hjálpararbeiðið, og við tækk til øll, ið virka fyri hugsjónini hjá Bláa Krossi.

Í Sandagerði, mars 2004

Sverri Steinhólm, sóknarprestur,

formaður í Landsnevndini hjá Bláa Krossi í Føroyum.

Tá ið Blái Krossur festi rót í Føroyum

Skrivað av Johs. Andr. Næs

Í samb. við at Blái Krossur í ár heldur 100 ára føðingardag, hava vit heitt á Jóhs. Andr. Næs um at greiða nærri frá, hvat hendi, tá felagsskapurin varð stovnaður fyrst í 19. øld. Hann greiðir soleiðis frá:

Mangir fráhaldsfelagsskapir við ymsum sjónarmiðum gjøgnum tíðirnar hava verið stovnaðir ymsa staðni í heiminum við ymsum reglugerðum – eisini í Føroyum. “Blái Krossur” er ein av hesum felagsskapum; hann er stovnaður við kristnu trúnni sum grundstøði. Hesin felagsskapur varð stovnaður í Sveits í 1877. Hann kom til Danmarkar í 1894 og til Føroya í 1904. Men frásøgn er um, at nakrar kvinnur í Havn royndu longu í 1895 at stovna ein “Bláa Kross” felagsskap í Havn, men hesum kom lítið og einki burturúr.

BYRJADI Í HVALBA

Ymisku sjónarmiðini hava gjørt sítt til, at presturin Franz Busch í Hvalba um várið í 1904 – tað var 15. mai – stovnaði eitt “Bláa Kross” felag í Hvalba. Men hesin presturin hevði, síðan hann kom sum prestur til Suðuroyar í 1896 trúliga í øllum bygdunum í Suðuroy hildið “Blá Kross” fundir – tað er kristiligar fundir, har dentur verður lagdur á fráhaldsmálið. Við sínum kristna boðskapi hevði hann víst til tey fráhaldsfeløg, ið vóru frammanundan – eisini á tað, sum tá var í Hvalba. Nú í 1904 vóru tey feløgini øll deyð – eisini tað, sum hevði verið í Hvalba, og tí var høvi til tá at stovna eitt “Bláa Kross” felag. Hetta “Bláa Kross” felagið í Hvalba varð skipað sum ein deild í stóra danska “Bláa Kross” felagsskapinum.

Annan páskadag hetta sama várið kallaði presturin í Vágum, Carl Johansen, saman til ein fyrireikandi stovningarfund á Lofti í Sandavági. Longu á hesum fundinum meldaðu fleiri seg sum limir í einum “Bláa Kross” felag. Eitt slíkt felag varð stovnað um heystið hetta sama árið í Miðvági, og tað var presturin Carl Johansen, sum stovnaði tað. Hetta Vága Bláa Kross felag varð innlimað í tað danska samfelagið 18. november í 1904.

AXEL FREDRIK MOE STOVNAR FELØG

Einaferð í november mánaði hetta sama heystið stovnaði trúboðarin Axel Fredrik Moe í Vági

eitt “Bláa Kross” felag har í bygdini. Sama veturin stovnaði hann eitt “Bláa Kross” felag í Porkeri. Axel Fredrik Moe varð hetta sama heystið settur ferðatrúboðari í Føroyum hjá Indre Missión í Danmark. Øll hesi feløgini stóðu hvørt sær beinleiðis í sambandi við høvuðsfelagið í Danmark. “Blái Krossur” bygdí sitt arbeiði á boðskapin um Jesus Kristus krossfestan og deyðan, men upprisnan við sínum fullgjørda frelsara gerningi fyri heimsins synd og misgerðir. Við trúnni á Jesus Kristus og við kærleika til hansara helt “Blái Krossur” fast um, at tað einstaka menniskja fekk vilja og mátt at ganga ta fullkomnu fráhaldsleiðina.

GRUNDAÐ Á GUDS ORÐ

Í “Færøsk Kirketidende” nr. 12 í 1904 skrivar blaðstjórin Franz Busch millum annað um “Bláa Kross”:

“So satt sum okkara “Bláa Kross” deildir vilja taka hetta arbeiðið í álvara á tí rætta grundstøðinum, sum er Guds reina orð um synd og náði, og vilja stríðast undir tí rætta merkinum, sum er Jesu Kristi krossur, tá hava okkara “Bláa Kross” deildir eisini fyrjáltan um, at Guds ríki skal vinna sigur í Føroyum og verða til signingar fyri mong. Hetta verður besta viðmælið hjá “Bláa Krossi”.

LIMATALIÐ ØKIST SKJÓTT

Í “Dimmalætting” 6. januar í 1906 verður sagt í tíðindabrævi, at “Blái Krossur” hevur fingið nógvar limir í Suðuroy. Í september 1908 upplýsir Franz Busch í “Færøsk Kirketidende”, at nú eru 11 “Bláa Kross” feløg í Føroyum við umleið 350 limum. Hann upplýsir í hesum sambandi, at Føroyar hetta heystið fara at fáa vitjan av einum umboði frá høvuðsstyrinum í Danmark. Hetta umboðið verður ein av høvuðsmonnunum innan “Bláa Kross”; presturin við Trinitates kirkjuna V. M. Nielsen. Hesin maðurin kemur til Føroya seinast í september í 1908, og hann fer avstað aftur 5. november. Hesa tíðina ferðast hann um allar Føroyar saman við Franz Busch og Axel Fredrik Moe. Teir vitja fyrst og fremst tey “Bláa Kross” feløgini, ið tá vóru, og stovna nøkur nýggj feløg aðrastaðni. Henda ferðin um bygdinar er áhugaverd og ber góðan ávøkst í “Bláa Kross” arbeiðinum.

H. PETER HELVEG TIL STÓRA SIGNING

Mangir prestar, trúboðarar og aðrir Guds menn hava í hesi 100 árinu gjørt prædikuferðir til Føroya og hava talað bæði í kirkjum, miðshúsum og skúlum. Teir hava á henda hátt lívgað og styrkt tað “Bláa Kross” arbeiðið, sum hevur verið í ymsum bygdum, og sum hevur gingið upp og niður gjøgnum tíðirnar. Mong av hesum fyrstu feløgnum eru nú ikki meira. Men

millum nógv fólk, sum hava havt stóran tyding bæði fyri “Bláa Kross” arbeiðið og andslívið í Føroyum í hesi seinastu øldini, kann til seinast í hesum í sambandi verða nevndur “Bláa Kross” maðurin, býartrúboðarin í Keyptmannahavn, H. Peter Helveg, sum í 1912 gjørdi drúgvu ferð í Føroyum og sum var mangari bygd og “Bláa Kross” felag til signingar. Í einum bóklingi, sum hann skrivar árið eftir um ferðina, sigur hann millum annað um “Bláa Kross” arbeiðið: “Bláa Kross” arbeiðið er neyðugt – eisini í Føroyum. Tey vanligu fráhaldsfeløgini gera eitt dygdargott og áhaldandi arbeiði... skal so ikki eisini verða brúk fyri einum kristiligum fráhaldsfelag, sum greitt og avgjørt miðar eftir, at menniskju skulu venda um?”

BJARGA MONGUM Í 100 ÁR

Tað er einki at taka seg aftur í, at í 1904 festi “Blái Krossur” fót í Føroyum. Hann hevur hesi 100 árinu róð strangan andróður, men hann hevur hildið stavnhalðið. Hann hevur bjargað mongum heimi frá undirgangi, og hann hevur leitt marga sál inn á rætta lívsleið.

Rúsdrekkasurningurinn og kristna frælsið

eftir Aksel Valen-Sendstad, professara

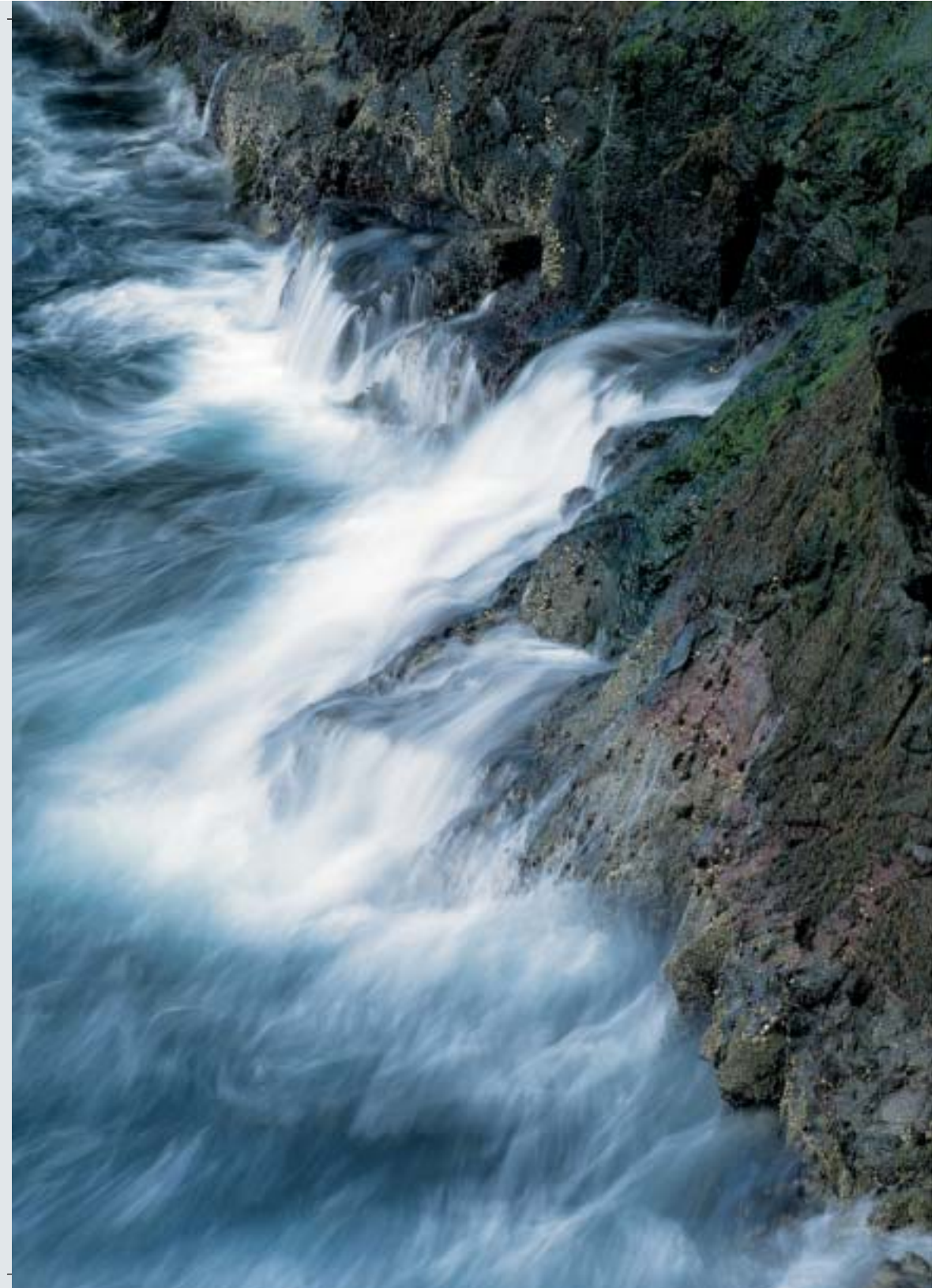
Blái Krossur, sum er stovnaður í Sveits í 1877, er gomul altjóða rørsla, sum virkar millum rúsdrekkamisnýtarar og ímóti rúsdrekkamisnýtslu.

Blái Krossur sá dagsins ljós í eini tíð, sum var rættiliga nógv øðrvísi enn okkara. Tá varð hugt øðrvísi at tí sokallaða adiaforasurninginum í kristnum umhvørvi enn gjørt verður í dag. Á okkara døgum er rúsdrekkanytsla vorðin vanligari og náttúrligari eyðkenni í mentanini, enn hon áður var. (samb. tað sonevndu vínmentanina) Í at kalla øllum samfelagsstættum er vanligt, at rúsdrekka verður nýtt, har fólk koma saman. Okkara vælferðarskipan hevur gjørt, at øll hava ráð at keypa sær rúsdrekka, uttan at hetta fær figgjjarligar avleiðingar. Rúsdrekkaskaðarnar, ið eru nógvir, vita vit um, men teir verða helst tagdir burtur, tí at tala ov nógv um teir hóskar ikki so væl til tíðarrákið.

Av hesi orsök verður avhaldslyftið um avgjørt fráhald, sum Blái Krossur krevur av limum sínum, fatað øðrvísi í dag í kristnum umhvørvi enn fyrr. Mong tykjast ikki skilja so avgjörda støðu. Summi hava ilt við at siggja náttúrliga sambandið millum starvið við tí rúsdrekkaskadda og avgjørt fráhald.

Vit eiga kortini ikki at gloyma, at viðurskiftini í okkara tíð í mongum eru meinlik teimum viðurskiftum, ið vóru fyri hundrað árum síðan. Menniskjan er tann sama, rúsdrekkatrupulleikarnir eru teir somu, ja, kanska størri og vanligari. Men fremst av øllum: Kristni grundvøllurin er hin sami, og næstrakærleikin og samhaldsfestið er hitt sama, so satt Kirkjunnar Harri er hin sami, og trúgv er hin sama.

Av hesi orsök er beinleiðis skeivt at krevja, at avhaldslyftið verður tikið til viðgerðar við tí fyri eyga "at linka krøvini", tí samfelagið í okkara tíð er vorðið meira fjølbroytt, og rúsdrekkatrupulleikin verður sagdur at vera ein "privatur spurningur". Hetta er ikki og átti ikki

at verið nökur forðan fyri frælsinum hjá tí kristna í hesum spurningi.

Hóast tíðirnar broytast, broytist innihaldið í kristna samhaldsfestinum ikki. Heldur ikki broytist týðningurin, sum næstrakærleikin hevur. Innihaldið í hesum hugtøkum er givið og avgjørt í Bibliuni, og ikki av, hvussu tíðarrákið er, ella hvat ymisk fólk, prestar ella leikfólk, halda um spurningin. Tann, ið heldur, at vit, sum nú eru uppi á døgum, eru komin longri á leið, hvat kristnum næstrakærleika og samhaldsfesti viðvíkur, hann mistekur seg so dyggiliga. Tey kristnu ættarlið, sum undan okkum eru farin, vóru sanniliga ikki aftari enn vit á hesum øki – heldur tvørturímóti. Fremsta eyðkenni við okkara tíð er jú, at hvør skal nøra at sær, áðrenn hugsað verður um næstan.

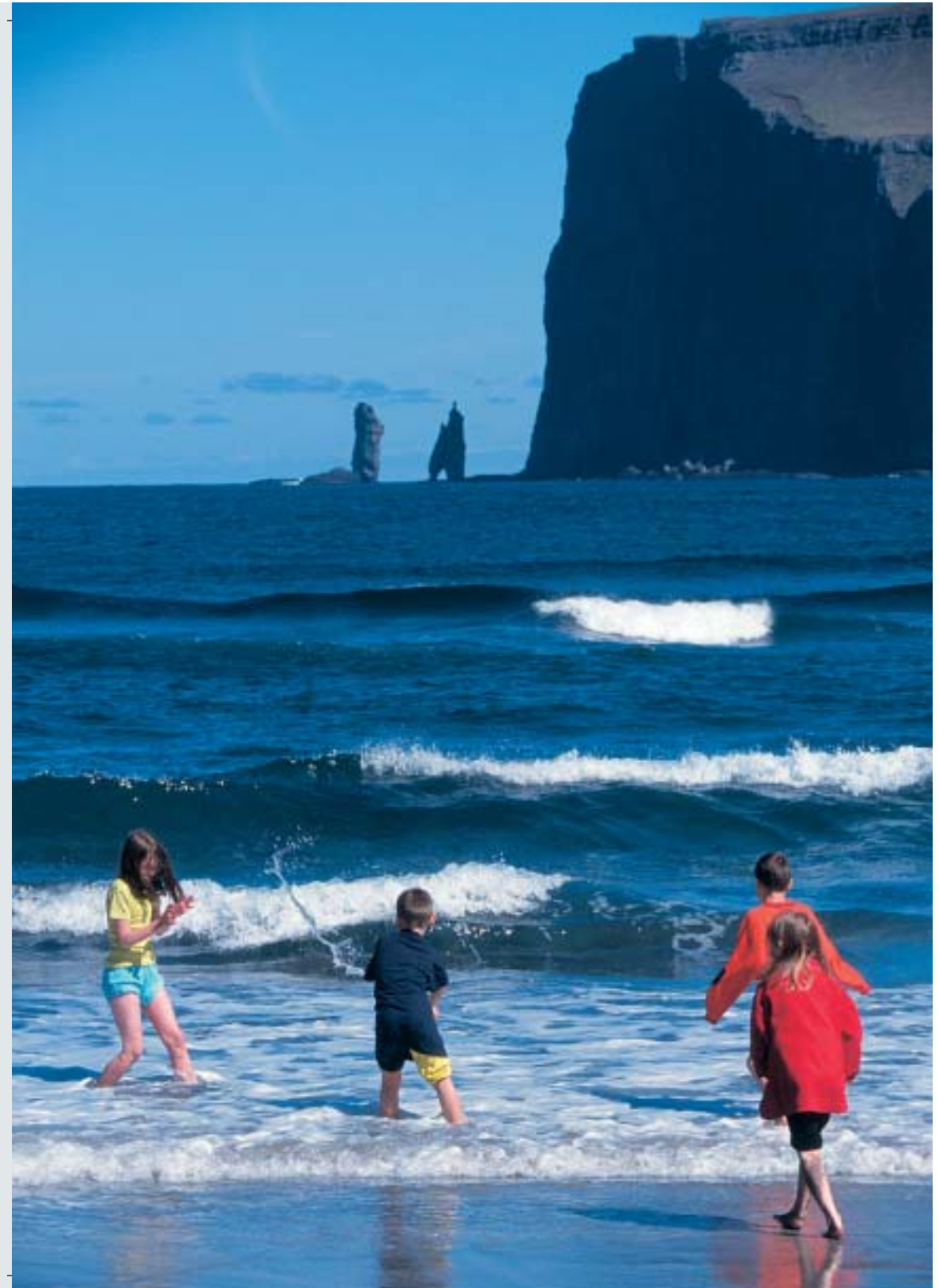
Lat okkum halda okkum til tað grundleggjandi í málinum: Tey, ið stovnaðu Bláa Kross, vóru ikki trongdskygdir avhaldsfanatíkarar og dapurskygdir pietistar, ið lögdu líka lag í kristna frælsið. Tann, sum heldur tað, er langt frá sannleikanum og byggir heldur sína áskoðan á gitingar. Veruleikin er tvørturímóti, at Blái Krossur alt frá stovnan í Norðurlondum hevði kristnar talsmenn, sum vóru kendir fyri sítt kristna víðskygni, sítt mentanarliga virksemi og sín opinleika í sambandi við adiaforaspurninginum.

Men teir høvdu samtíðis eyga fyri, hvat kristið samhaldsfestið og kristin næstrakærleiki merkti, og teir vóru til reiðar at taka avleiðingarnar av tí. Fremst av øllum høvdu hesir menn og hesar kvinnur eyga fyri, hvør megi er í evangelinum, og hvussu tað kann loysa fólk úr fjøtrum.

Vanligu viðtøkurnar hjá Bláa Krossi um, at limirnir eru fullkomiliga fráhaldandi, eiga at verða sæddar í ljósinum av kristna kallinum um næstrakærleika og samhaldsfesti. Henda kós varð lögð alt frá stovnan. Hvat hetta hevur við sær, broytist ikki sum tíðin líðir, men er sama stavn-hald frá ættarliði til ættarlið. Vit eiga at minnst til, at vit her hava við kristnar náðigávur (sum jú eru drívmeigin hjá kristnu trúnni) at gera, og sum bara kunnu greinast rætt við andligum støði í evangelinum og kristi kærleika til næstan. Hetta sóu tey gomlu, sum stovnaðu Bláa Kross, og hetta átti av verið vanlig kristin fatan.

Náðigávan í kristnum høpi er tann gáva, Guð gevur hvørjum einstøkum trúgvandi til tænnastu fyri seg í Jesusi Kristi. Jesus Kristus er náðigávan (Róm.5,15). Tí er Hann - og forsakandi tænnasta Hansara fyri onnur - sjálv fyrimyndin (smb. eisini Fil. 2,1-11): Náðigávan hevur sum eyðkenni, at hon - eftir kristi fyrimynd - er til reiðar at bera byrðarnar hjá næstanum, so langt sum tað hjá einum menniskja er møguligt (Róm.15,1& Gal. 6,2).

Henda náðigáva er serstøk fyri hvønn einstakan. Øll hava ikki somu náðigávu. Ikki ber til at

eftirgera sær náðigávu eftir øðrum. So verður hon ikki ektað. Men náðigávan kann koma í ljósmála, tá menniskju bera boðskapin fram, ella tá menniskju fáa serstakt kall frá Guði. Og øll kristin fólk eiga at nýta og fjálga um náðigávu sína – hvussu ið hon enn verður nýtt í tænanstuni fyri Guði og næstanum (Róm.12,6&1.Kor. 7,17&1. Tim. 4,14& 2.Tim.1,6) Til ber eisini at bera náðigávu sína fram við at gera vart við, hvussu næstin hevur tað og - við støði í evangelinum - vísa, hvussu tú kanst tæna honum í neyð hansara.

Sæð í hesum ljósi, er tænanstun fyri rúsdrekkaskaddum – við øllum teimum líðingum, sum eru í kjalarvørrinum av rúsdrekkamisnýtslu - eitt kall til tænanstu. Kallið er nyttugt og rætt fyri Guði og monnum.

Náðigávan sýnist í verki, tá tú ert fullkomiliga fráhaldandi. Hetta er besti háttur at sýna, at tú ert til reiðar at bera byrðuna hjá næsta tínum. Tá ert tú honum ein algóð fyrimynd. Tann, ið ivast í hesum grundstøði, ivast eisini í kristna kallinum og kristnu náðigávuni.

Eingin professari, prestur ella leikmaður fær viðhald í Skriftini, um hann ætlar at sáa iva um hesa náðigávu ella ætlar at "liberalisera" hana. Tann, ið hetta roynir, misnýtir kristna frælsið undir evangeliinum.

Um tú heldur, at tú ikki fært verið limur í Bláa Krossi, tí tú ikki kanst taka undir við avhaldslyftinum, er eins lítið at siga um tað, sum at ikki øll gerast prestar ella fara út í heim sum trúboðarar. Men tað, ið eyðkennir ein kristnan, er, at hann bæði í orði og verki virðir, at onnur hava fingið eitt kall frá Guði til tænanstu – og at tú ikki sáar iva um rættleikan í hesum kalli, tí tú sjálvur av ymsum orsökum ikki hevur fingið sama kall.

Hvør einstakur eigur at siggja um, at hann ikki hugsar hægri um seg sjálvan, enn hann eigur, og at hann ikki ger seg til dómara yvir øðrum.

Blái Krossur hevur – eins og aðrir kristnir felagsskapir - til tíðir mangar truplar spurningar at dragast við. Hetta er ikki annað enn náttúrligt. At vera avhaldandi, tí tú vil tæna næsta tínum,

er ekki so vanligt á okkara dögum. Sosiala kristna ábyrgdin er latin myndugleikunum upp í hendur. Av hesi orsök er nærliggjandi at hugsa, at t.d. hövsemi (mátahald) kemur í staðin fyri avhaldslyftið, ella at summi kunnu geva avhaldslyftið, og onnur eitt lyfti um ekki at drekka seg full.

Sæð í ljósinum av náðigávuni, sum í hesum sambandi er forsakan, avhaldni, næstrakærleiki og samhaldsfesti, hevði ein slík "liberalisering" verið deyðin fyri Bláa Kross og arbeiði hansara. Stavnaldið hevði gjørst eitt annað og hevði havt aðrar fyrimyndir enn tær núverandi. Tær høvdu verið meira snikkaðar til einstaka limin í Bláa Krossi enn til tann næsta, ið tú ert kallaður til at tæna. Vit tala ikki her um rúsdrekkapolitikk, tá hesin spurningur skal umrøðast. Vit tala um eitt kristið kall. Vit eiga at hava í huga, at tá vit umrøða náðigávur, eru politiskir spurningar óviðkomandi. Náðigávan er kall frá Guði til hvønn einstakan um at hjálpa næstanum. Hon er ikki ein politiskt litaður spurningur um, hvat ið er mest lagaligt/praktiskt at gera.

Jesus og lærusveinarnir eru okkara fyrimyndir og hava lært okkum um innihaldið í kristna næstrakærleikanum, ikki um samfelags- og mentanarmenningina. Hóast vit ikki sjálv verða

trúboðarar, stuðla vit 100% trúboðanini í talu og ger (offur). Hetta er eisini galdandi fyri aðra diakonala tæna. Hvi skuldi ikki borið til at stuðlað Bláa Krossi 100%, tá vit vita, hvat stavnald felagsskapurin hevur, uttan at sáa iva um kallið og náðigávuna, ið býr undir?

Viðtøkurnar hjá Bláa Krossi eru góðar, sera góðar, tá hugt verður at kristna og almenniskjaliga innihaldinum. Tær hava kristnan grundvøll, sum bæði tey, ið eru avhaldsfólk og tey, ið ikki eru tað, kunnu taka undir við.

Støðið eigur ikki at verða grivið undan vanligu viðtøkunum í okkara tíð, nú kallið til tæna er meir áleikandi, enn tað nakrantíð hevur verið.

Í sambandi við arbeiðið hjá Bláa Krossi stingur seg av og á upp spurningurin um, hvussu vit eiga at fara um tey viðurskifti, ið hava við lívsstíl/form at gera, har Bíblían ikki gevur okkum nakað beinleiðis svar (tey sonevndu adiaforaspurningarnir, t.d. um vit skulu nýta rúsdrekka).

At spurningurin um kristna frælsið ofta kann tykjast torførur, og serliga tá talan er um rúsdrekka, kemur ikki óvart á. Øðrumegin hava vit tær álvarsligu samfelagsligu og persónligu avleiðingar, ið standast av rúsdrekkamisnýtslu. Hesir trupulleikar eiga at minna tann kristna á, hvussu hann er sum fyrimynd í rúsdrekkaspurninginum. Vit eiga sambært Bíbliuni at vera góð fyridømi hjá teimum veiku. (1. Tim. 4,12).

Hinvegin vita vit, at Bíblían ikki forbjóðar, at vit nýta rúsdrekka (Johs. 2,1 ff. & 1. Tim. 5, 23). Tað, Bíblían vendir sær frá, er drykkjuskapi og misnýtslu (Efs 5,18 & 1. Tim. 3,3), ikki nýtslu í sjálvum sær. So vit hava eftir øllum at døma við ein metingarspurning at gera í kristnu samkomuni.

Men hóast vit vita um, hvat Bíblían sigur um frælsið hjá hinum kristna í adiaforaspurningum (Ap. 10,9-16 & 1. Kor. 6,12 & Gal. 5,13), eru tað mong, sum hetta verður ein samvitskuspurningur fyri, og úrslitið verður ofta, at kristin velja av verða fullkomiliga fráhalddandi – serliga fyri at vera næstanum góð fyrimynd. Onnur kristin hava aðra áskoðan og gera øðrvísi.

Fyri mong kristin er avgerðin um at vera fullkomiliga fráhalddandi frá rúsdrekka ein heilt persónlig samvitskuavgerð, ið hildin verður at vera røtt fyri Guði og monnum. Men eingin kann krevja, at onnur halda og gera júst so, sum tú ger. (Róm. 14,23). Bíblían lærir, at frælsið hjá hinum kristna er sera persónligt. Tað er fyrst og fremst knýtt at Guði (eins og náðigávan) – og byggir ikki á, hvat onnur menniskju halda og siga. (1. Kor. 2, 15).

Hetta síðst nevnda er í hvussu er rættiliga sekundert, í tann mun tað ikki verður øðrum ein meinbogi. Biblian talar um, at vit eiga at ansa eftir ikki at vera øðrum ein meinbogi (at trúgv teirra kemur í vanda av mínum ávum, Róm. 14,13ff & 1. Kor. 8,9). Hinvegin eiga vit ikki at taka okkum av, at onnur eru fordømandi (sjálgvóðska og følsk puritanisma, Róm. 14, 1ff).

Men tað er heldur ikki kristnum menniskjum at gagni, um tey hugsa ímóti Bibliunnar anda og meining í sambandi við rúsdrekkafráhald.

Sannføringin í hesum máli kann skjótt gerast so klettføst og sjálvsøgd, at tú gloymir, at tú her hevur við eitt mál at gera, ið liggur undir tí kristna frælsinum. Kristin sannføring er ofta ein blendingur av fordómum og/ella persónligum og ræðandi royndum av, hvussu stórir skaði kann standast av rúsdrekkamisnýtslu. So hevur tú ilt við at góðtaka, at onnur kristin ikki hugsa sum tú, kann dømisjúka skjótt fara at gera vart við seg. Tað kann hon eisini í øðrum málum, sum hava samband við viðurskifti, ið Biblian ikki beinleiðis sigur nakað um (tubakk, peningnýtslu, teitislív o.a.).

Fyri flestu kristin munnu hesir spurningar vera spurningar um vit og skil, sum Guð hevur latið upp til hin trúgvandi sjálvan at taka støðu til. Summi gera so tað niðurstøðu, at um avhaldni er loysnin, so eru hyggjuráðini helst tey, at halda seg burtur frá øllum tí, ið førir til misnýtslu og ólukku (og tað er so mangt, ið ger tað). Einki fullgyldugt guddómmiligt forboð er at finna í slíkum málum. Her má hvør einstakur kenna seg persónliga kallaðan, hava eina innaru sannføring og hava fingið náðigávu í lut, um líkinda kós skal haldast.

Tað eru eyðvitað spurningar, sum Biblian letur standa opnar, soleiðis at skilja, at hvør einstakur kristin verður at taka støðu til hvørt einstakt mál – bara hann hevur samvitsku sína til Guðs í lagi. Og hesa samvitsku hava onnur kristin ongan rætt at døma um. Nakað annað eru tey etisku mál, ið Bibliana greitt og týðiliga sigur nakað um (t.d. tey 10 boðini).

Ymisku sjónarmiðini um rúsdrekka og fráhald millum kristin fólk, hava altíð vitnað um, at vit í veruleikanum hava við spurningar at gera, sum hin einstaki kristni bæði hevur rætt og skyldu til at hava eina meining um, bundin at síni samvitsku, Guðs Orði og andlits til andlit við Guð. Verða hesi viðurskifti ikki havd í huga, grøer skjótt spjaðing og misálit millum kristin menniskju. Og hesir trupulleikar kunnu skjótt skugga fyri rúsdrekkatrupulleikanum (o.l. trupulleikum). Sáddur verður ivi, um endamálið og mál verða fløkt saman, og stríð verður burturúr, har friður og samanhold áttu at valdað. Virðingin fyri sjónarmiðunum hjá hvør øðrum fánar burtur.

Hesi viðurskifti eru álvarsom hóttan ímóti kristnu samkomuni. Somu trupulleika hevði fyrsta kristna samkoman. Tá vóru spurningarnir, sum leikaðu á, t.d. hvat ið var loyvt at eta og ikki eta, um dreingir skuldu umskerast, sum teir sambært GT skuldu, um føstu o.s.fr. Tað tók tíð, áður enn tey kristnu sannaðu, at munur var á Guðs klettfasta og opinberliga vilja (boðið) og so tað frælsi, sum tey høvdu fingið við evangeliinum um Jesus Kristus.

Skuldi hetta frælsið ognast teimum, máttu fyrbils fyriskipanir og mannskaptir síðir víkja. Hvørt kristið ættarlið hevur skyldu til at pussa hesar grundleggjandi sannleikar blankar í síni tíð. Tað skylda vit sannleikanum í evangeliinum, og tað skylda vit tí trúgvandi samkomuni.

Grundvöllur okkara og orð Guðs

eftir L.L. Rochat, stovnari Bláa Kross.

*"Dømir lóg okkara nakran mann,
uttan at hann fyrst er forhoyrdur,
og fingið er at vita, hvat hann ger?"
(Jóh. 7,51)*

Stríðir fullkomið fráhald frá øllum rúсандi lægi ímóti Orði Guðs?
Henda spurning skulu vit kanna nærri í hesi grein.

Mong kristin fólk siga við okkum: "Einki í Heilagu Skriftini bannar okkum at njóta vín; Hon viðmælir tí, ja, í ávísum færum prísar Hon tí. Jesus nýtti vín; fyrsta undurverk hansara var at gera vatn til vín í brúdleypinum í Kána; hann nýtti vín undir heilagu kvølmáltíðini, og Paulus eggjar Timotheusi til at drekka vín fyri magan. At tit nú vísa frá tykkum, at tað er loyvt at njóta vín við máta, tykist okkum ov víðgongt, ja, víðgongdari enn sjálv Bíblían". Uppaftur siga onnur: "Vinið er gott, tað er Guðs gáva, vit njóta tað við takksemi. Rætt er at stríðast ímóti rúsdrekkamisnýtslu, men man tað ikki vera at spæla í so heiløg, tá tit ætla at forbjóða víni og á tann hátt seta mannskaptar forskriftir og grundsetningar hægri enn evangelið, so sum summi gjørdu í samkomuni í Kolossæ, og sum lærusveinarnir harðliga høvdu at (Kol.2,17-23)".

"Um tit ætla at bjarga rúsdrekkamisnýtarunum", verður ofta sagt, "so boðið evangelið um umvending, so høvdu tit lært tey mátahald við góðum fyridønum og áminningum, og tá fara eisini vit at taka undir við tykkum og hjálpa tykkum. Men so títt og

knappt tit fara at tosa við okkum um rúsdrekkafráhald, so loyvir samvitskan okkum ikki at taka undir við tykkum. Fullkomna fráhald tykkara í sambandi við rúsandi lög er alt ov avgjørt, lat amerikumennt og bretar um tað, henda avgjörda støða hóskar ikki til okkara”.

Atfinningar av hesum slagi hava gjørt okkum ilt, tí tær stava frá trúgvandi menniskjum, sum vit hildu fóru at vera í parti við okkum. Hinvegin eru tær so ofta at hoyra, at tær helst byggja á, at tey, ið hetta siga, helst hava misskilt tað grundarlag, sum vit byggja á. Grundarlagið stavar jú frá Guðs orði. Tí halda vit tað vera alneyðugt at greiða frá tí sjónarmiði, sum er útgangsstøði okkara, og sum er tann grundvøllur, vit valdu at byggja á, tá vit stovnaðu kristna felagsskapin “Bláa Kross”. Av tí, at henda grein er ætlað trúgvandi fólki – og bara teimum – verður fráhaldsspurningurin bara lýstur úr átrúnaðarligum og bíbilskum sjónarhorni. Sosiala og heilsuliga støðan hjá misnýtarunum verður tí ikki viðgjörd á hesum sinni.

BÍBLIAN BANNAR OKKUM IKKI AT NÝTA VÍN.

Vit viðganga, at vanliga, og har misnýtsla ikki fer fram, bannar Bíblían okkum ikki at drekka vín. Jesus, sum í einum og øllum er fyrmynd okkara, og sum altíð átti at mint okkum á, hvat menniskja átti at verið, drakk vín, ja, hann skonkti enntá teimum, ið vóru saman við honum.

Vit viðganga eisini: Høvdu øll dugað at farið so væl um vín sum harri okkara Jesus Kristus, so hevði ikki verið neyðugt við einum felagsskapi, ið visir frá sær allan rúsandi lög. Hann hevði ongan grundvøll funnið sær í Heilagu Skriftini, og eyðvitað hevði ongum tørvað at stovnað slíkan felagsskap.

FRÁHALD RÚSDREKKAMISNÝTARANS.

Men tíverri er støðan ikki so, og vit tora, uttan at stúra fyri at verða mótsøgd, at siga, at rúsdrekkamisnýtsla er orsök til neyð, sjúkur, moralskt forfall og andligan og tímiligan deyða, tí skrivað stendur: “Villist ikki, tí drykkjumenn skulu ikki arva ríki Guðs” (1. Kor.6,9-10 og Gal. 5,21).

Vínið, henda Guðs gáva, sum mong hava hug at kalla tað, hevur tískil leitt fleiri hundrað, ja, fleiri túsund av medborgarum okkara í ófæri. Hvat sigur nú Jesus um, at tað, sum verður sagt at vera gott og gagnligt, fær so mong menniskju at falla? Sigur hann nakað soleiðis: “Verið av

nýggjum mátahaldandi, haldið tykkum bara burtur frá misnýtslu, tí bara hon er syndug?”

Nei! – Jesus, ið kennir mannahjartað, veit, at eitt veikt menniskja, sum er fallið orsakað av Guðs gávu, bara verður bjargað við, at tað fult og heilt gerst fráhaldandi. Hvussu nyttugur snapsurin er, hvussu umráðandi hann er, og hvussu ómetaliga torført og kvølfult tað fer at verða at siga honum farvæl, so noyðist hetta menniskjað at velja fráhald, skal tað bjargast. Tí hevur Jesus givið okkum hesi klettføstu og avgjördu boð: “Um hond ella fótur tí freistar teg, tá hogg hann av og tveit hann frá tær; tí at betri er tær at ganga lamin ella krypil inn til lívið enn at hava báðar hendur og báðar føtur og verða kastaður í hin æviga eldin”. (Matt. 18,8-9). Tað er henda grundregla, vit nýta, tá vit hjálpa teimum ólukkuligu fólki, sum eru rakt av rúsdrekkamisnýtslu. Tá vit gera okkum ómak við at fáa eitt fallið menniskja á føtur aftur, liggur okkum fram um alt á sinni at leiða tað iðrandi fram fyri ásjón Frelsarans; tí vit vita, at Hann og bara Hann er førur fyri at fyrigeva hesum menniskja og veita tí kraft at kvitta við tað lív, tað higartil hevur livað. Men samtíðis, sum vit leiða tað til Kristus, so at tað kann trúgva á Hann og lata Hann leiða seg, minna vit tað á boðið, Harrin hevur teimum, ið fallin eru. Vit umskriva orð Meistarans eitt sindur og siga: “Av tí at rúsandi lögurin hevur fingið teg at falla, eigur tú at kvitta við hann; set tær frá hesi løtu fyri, at tú alla tíð fer at halda teg frá rúsandi løgi, tí betur er tær, at tú í hesum lívi heldur teg frá øli, vini ella øðrum rúsandi løgi og gongur inn til lívið, enn at tú drekkur alt hetta og verður kastaður í helvitis eld”.

Fráhald frá rúsandi løgi er also ikki, sum sagt verður, ein anglekansk uppfinning, men heldur ein grundsetningur, ið Harrin hevur givið okkum. Vit síggja tí í hesum fráhaldi eini serlig boð frá Kristusi, ikki bara til rúsdrekkamisnýttarar, men eisini til teirra, har drykkjuskapurin hevur leitt til fall, men sum tó ynskja at arva ævigt lív.

FRÁHALD FYRI NÆSTANS SKULD.

“Vit viðganga!”, siga mong “at fráhald er helst einasta og besta sálarbót hjá teimum, sum eru rúsdrekkamisnýtarar, og sum eru í vanda fyri at enda í misnýtslu”.

“Men hví halda tit, sum ongantíð hava misnýtt vín, at tit hava skyldu til at halda tykkum frá rúsdrekka? Og serliga: hví krevja tit, at fólk, sum duga at drekka við máta, eisini skulu gera tað, hóast tit vita, at hvørki Biblian ella Jesus forbjóðar nøkrum at njóta vín? Boðið rúsdrekkafráhald fyri misnýtarum, tað er helst rætt, men fara tit ikki longri enn Orð Guðs og læra Krists sigur, tá tit eisini krevja, at fólk, sum drekka við máta, gerast fráhaldsfólk?”

Vit fáa ikki svarað hesari atfinning øðrvísi enn at vísa til nøkur skriftstøð, sum tey, ið koma við hesari atfinning, tykjast hava gloymt. Tey lýsa sera væl sjónarmið okkara. Eyðvitað siga vit teimum, at vit hava rætt at njóta vín, men vit siga eisini sum Paulus: “Alt er loyvt, men ikki alt gagnlit. Alt er loyvt, men ikki alt byggir upp.... Eingin søki sín egna bata, men tað sum er bati hjá øðrum”.

(1. Kor. 10,23-25). “Men vit, sum eru sterkir, eiga at bera veikleikarnar hjá teimum máttlítlu og ikki gera okkum sjálvum til vildar. Ein og hvør okkara geri næsta sínum til vildar í tí, sum gott er til uppbyggingar. Tí at Kristus gjørdi ikki heldur sær sjálvum til vildar” (Róm. 15, 1-3).

Hetta er drívmegin í virki okkara. Vit eru ikki fráhaldandi fyri okkara egnu søk, men tí vit hava fyrilit fyri teimum veiku, og teirra vegna mæla vit eisini øðrum fráhaldandi menniskjum til at fylgja kallinum um fráhald.

Tað tykist eins og, at øll hava svarið seg saman ímóti teimum, ið fegin vilja bjargast, soleiðis at skilja, at øll fegin vilja vera boðum Harrans lýðin og halda seg frá rúsandi løgi, men: Øðrumegin er tann fordómur, at vín og aðrir rúsandi drykkir eru neyðugir fyri heilsuna, og at bráðligt fráhald frá einum drykki, sum hevur verið nýttur alt frá ungdómsdøgum, er vandamikið. Hinumegin er tað stóra vald, sum er í siðum og skikkum, og sum hevur givið sterkum drykkjum so týðningarmiklan sess í veitslum og í borgarliga lívinum; harumframt kemur spottið, ið rakar tey, ið siga nei takk til eitt glas: men fremst av øllum tann skomm, ið hildið verður at liggja í einum fráhaldslyfti. At halda, at fráhaldslyftið bara er ætlað til tess at hjálpa rúsmisnýtarum, er ein misskiljing. Frá at vera eitt ábótaramboð (hjálparamboð) verður fráhald gjørt til eitt amboð merkt av skomm, tí tað at halda seg frá sterkum løgi merkir í hesum føri, at tú alment viðgongur, at tú ert rúsdrekkamisnýtari.

Hvussu mong av teimum, sum eru í vanda fyri at falla, og sum kenna, at bara fullkomið fráhald kann bjarga teimum, fáa tikið seg saman til – aðrenn tey falla ov djúpt – at viðganga, at eingin vón longur var fyri teimum. Og júst hesum tørvar allan stuðul okkara! Hvat hava tit at siga hesum ólukkuligu menniskjum til tess at fáa tey at taka tað stóru avgerðina? Stutt og greitt: “Verið fráhaldandi, tí tit ikki kunnu verða mátahaldandi”. Men tá tey svara: “Tað er ómøguligt”, og tá tey, eftir at tit hava roynt tykkara besta við at greiða teimum frá, at onnur hava megnað tað, siga: “Hví drekka tit so sjálv rúsdrekka?” – Svára tit tá: “Við okkum er øðrvísi. Vit hava ongantíð misnýtt rúsdrekka, tí er okkum loyvt at drekka!”.

Er slíkt svar nøktandi og tilelvandi hjá teimum? Sæð úr einum rættarsjónarhornið er svarið púra rætt og lógligt. Men er tað dømi um kristnan kærleika? Hevði frelsarin talað soleiðis, um hann var í tykkara staði? Nei, nei, á henda hátt vinnur tú eingi hjertu. Tú hjálpir heldur ikki teimum á føtur aftur, ið fallin eru. Meira skal til enn orð. Gerðir skulu eisini til. Til tess at bjarga hesum ólukkuligu menniskjum mugu tit hugsa tykkum í teirra stað og við góðum fyridømi og í kærleika gera tað, ið neyðugt er.

Skal rúsdrekkamisnýtari bjargast, og skal heimurin bjargast, er svarið kærleiki og ósjálvsøkin offurvilji, ið gloymir seg og sitt og ber byrðar næstans. Tað eru ikki vit, sum hava myndað hesa lóg, men hetta er sjálv kærleikans guddómmiliga lóg.

Tá Guð vildi bjarga heiminum, gav hann heiminum einborna son sín. Tá frelsarin skuldi útinna frelsuverk sítt, noyddist hann at fara úr dýrd síni og niður á jørðina. Til tess at bjarga syndugum menniskjum, noyddist hann at gerast menniskja eins og tey. Hann livdi eins og tey, tó uttan at synda. Hann setti seg í teirra stað, við øðrum orðum: Tók allar veikleikar teirra á seg, ikki bara tí Hann vildi vera teimum til hjálpar, men fyrst av øllum tí hann vildi vera teimum ein livandi fyrimynd, sum tey kundu fylgja í fótasporum á.

Tá Paulus á veg til Damaskus hoyrði kall upprisna frelsarans, legði hann alt annað frá sær, so hann kundi fylgja Honum. Bara við fullkomiliga at avnokta seg og sitt, og harvið taka á seg vandar, líðing og sakn, framdi hann verk sítt: at bjarga sálum. Eins og Harrin setti hann seg í staðið hjá teimum, sum hann boðaði evangelið. Hann heldur, at hann lættari nær hjartað á bróðuri sínum, við sjálvur at vera fráhaldandi frá tí, sum í og fyri seg er loyvt. Til tess, at spurningurin kann gerast prinsipielt og rættsliga greiður, ger hann fyrst vart við rætt sín, og síðan letur hann rættin frá sær av kærleika.

Snyr tað seg t.d. um at vinna korintmenn fyri evangeliinum, veit hann, at hann hevur við

handilsfólk at gera. Tey gera einki ókeypis, og hjá teimum tykist tað sum um, at mest umráðandi í lívinum er at vinna pening. So tekur hann eina avgerð. Av ótta fyri, at seta evangelið, sum hann boðar í ringt ljós, ger hann av ikki at taka ímóti gávum frá teimum. Til tess at seta seg upp ímóti gírni teirra ger hann týðiliga og greitt vart við, at hann og Barnabas hava rætt til løn. 1.Kor 9, 14: Soleiðis hevir eisini Harrin skipað fyri, at teir, sum prædika gleðiðskapin, skulu liva av gleðiðskapinum”.

Men beint eftir, at hann hevir gjørt vart við rætt teirra til løn, frásiga teir báðir sær hesa somu løn. “Men eg havi ikki gjørt nýtslu av nøkrum av hesum; og eg skrivi hetta heldur ikki fyri tað, at tað skal verða gjørt soleiðis við meg; tí at heldur vildi eg doyð, enn at nakar skuldi gera rós mitt til einkis”. (1. Kor. 9,15)

Kjöt, ið keypt var á torginum, vildu mong kristin ikki eta av samvitskuávvum, tí tey óttaðust fyri, at kjötið var frá dýri, ið offrað var til skurðgud. Til hesi hevir Paulus hesi orð: “Men viðvíkjandi áti av skurðgudaoffurkjöti, tá vita tit, at eingin skurðgudur í heiminum er til, og at eingin er Guð uttan ein”. (1.Kor. 8,4), Og av tí “at einki er óreint í sjálvum sær” (Róm. 14,14), kunnu fólk við góðari samvitsku eta alt tað, ið selt verður í slaktarabúðunum; teimum tørvar ikki at spyrja nakran um loyvi. Men við kærleiksanda, og í virðing fyri teimum, sum hildu seg gera ímóti samvitsku síni, sigur hann hesi orð: “Men gevið gætur, at hetta frælsið tykkara ikki verður hinum veiku ein meinbogi”, og “Av teirri grund vil eg, um matur er bróður mínum ein meinbogi, um aldur og ævir ikki eta kjöt, fyri at eg ikki skal vera bróður mínum ein meinbogi”. (1. Kor. 8,9 og 13).

Um allan atburð Paulusar – ein atburður merktur av sonnum kristnum kærleika - kann í stuttum sigast: “Hinum veiku eri eg vorðin veikur, til tess at eg kann vinna hinar veiku”. (1. Kor. 9,22). “ Líkasam eg fyri mín part royni í øllum lutum at tekkjast øllum, við tað at eg ikki søki mítt egna gagn, men tað sum er hinum mongu at gagni, fyri at tey mega verða frelst”. (1. Kor. 10, 33). “Verðið eftirfyljarar mínir, eins og eg fyri mín part eri Krists!”(1. Kor. 11, 1).

Tað, Paulus sjálvur gjørði, og tað, hann bað korintmenn gera, er nett tað sama, sum vit gera ímóti teimum veiku á okkara døgum. Í túsundatali av ólukkuligum menniskjum eru í dag, sum ikki eru nóg sterk til at njóta rúsandi drykkir, uttan at tað endar við misnýtslu. Í túsundatali av menniskjum eru so veik, at bara um tey fáa ein lítlan dropa av brennivíni, øli ella víni á varrar sínar, verða tey fangað av einum sataniskum hungri eftir at drekka meira og enn meira. Nú so! Tá so er, og tá sterkur lögur fær hesi menniskju, sum Kristus eisini doyði fyri, at falla, tí tey bara vilja njóta rúsdrekka eins og vit onnur, ið duga mátahald, seta vit okkum fyri, heldur at

halda okkum frá rúsdrekka restina av lívinum, enn at vera orsök til, at hesi menniskju falla. Til tess at bjarga nøkrum av hesum neyðar menniskjum, gera vit okkum sjálvi til nøkur neyðar menniskju. Tað merkir, at í kærleika til teirra seta vit okkum í teirra stað og seta okkum fráhald fyri.

Hildið verður, at alneyðugt er at drekka vín fyri heilsuna; vit skulu sýna teimum, at væl ber til at halda seg frá víni uttan at fáa skaða. Hildið verður, at bara vín kann gleða hjartað og fáa lívsins sorgir at hvørva. Vit skulu sýna teimum, at Kristus veruliga kann taka byrðuna av herðum teirra, og at til ber at vera "áhaldandi glaður" uttan at drekka vín. At enda verður hildið, at øl og vín er neyðugt til borðhald, veitslur og til aðrar hátíðarløtur. Vit skulu sýna teimum, at væl ber til at halda sær at gamni í veitslum, og at vit saktans kunnu lata gleðina streyma, nær tað skal vera, hóast vit eru fráhaldsfólk. Í fyridømi okkara fara vinir og kenningar at síggja rúsdrekkaleyst skemtingarsemi og ektaða gleði. Á henda hátt sýna vit veiku brøðrum okkara, og teimum, ið framvegis eru rúsdrekkatrælir, at vit ikki hevja okkum upp til dómáttar teirra ella ætla at leggja tungar byrðar á herðar teirra, men at vit tvørturímóti ynskja at hjálpa teimum á føtur, og at vit, sum vilja, at teir halda seg frá rúsdrekka, sjálf gera tað. Vit halda veruliga, at tá Jesus hevur álagt okkum, at elska hvørannan, eins og hann elskaði okkum, og tá hann av kærleika offraði seg sjálfan, so eigur kærleiki okkara, í hvussu so er, at røkka so mikið langt, at vit halda okkum frá – hóast hon fer fram við við máta - rúsdrekkanjóting.

So hava vit, hóast vit kundu drukkið við máta, við Guðs hjálp álagt okkum rúsdrekkafráhald restina av lívinum, uttan tá farið verður til altars ella eftir læknaboðum.

Vit eru helst ov fá til tess at ávirka almennu meiningina við góðum ráðum og at fáa burtur fastgrónar vanar og fordómar. Vit eru eisini ov fá til - í bjargandi kærleika – at leita upp øll tey sum orsakað av rúsdrekkamisnýtslu eru við at glatast.

Vit mugu manna ein heilan her, um vit skulu beina burtur alla rúsdrekkamisnýtslu úr fosturlandi okkara. Enn eru vit ov illa mannað til tess at makta hesa alstóru uppgávu.

Hvar skulu vit finna teir menn og tær kvinnur, sum fult og heilt eru til reiðar at gloyma seg og sítt, og sum eru til reiðar at tola spott og háð fyri sök okkara?

Hvar finna vit tey, ið velja rúsdrekkafráhald, og sum vilja hjálpa falnum medmenniskjum á føtur aftur?

Tey eru at finna millum teirra, sum sjálf hava upplivað Kristi kærleika. Tí royna vit at útvega okkum limir – ikki bara millum rúsdrekkamisnýttarar, men eisini millum mátahaldandi og serliga millum trúgvandi.

DØMI ÚR BÍBLIUNI UM FRÁHALD.

Frágreiðingarnar, ið eg her eri komin við, hava vónandi sannført flestu trúgvandi um, at grundarlag okkara er í fullkomnum samsvari við andan í evangeliinum og tann kristna kærleikan.

Men summi hava kanska hug at ivast í, um tey skulu skriva undir avhaldslyftið, av tí at tey ikki – bókstaviga – finna nakað í Bíbliuni, sum mælir til hetta. Men at Skriftin eisini mælir til hetta, kunnu vit prógva. Fleiri dømi eru í Orði Guðs um menn, sum bæði sjálvbodnir og eftir boðum Guðs hava valt rúsdrekkafráhald. Summir gjørdu tað til tess at tryggja sær og eftirkomarum sínum, at teir ikki gjørdust misbrúkarar. Aðrir gjørdu tað, tí teir fult og heilt vildu tæna Harranum. Uppaftur onnur, tí tey vildu ikki koma teimum veiku í óføri. Og hesir menn finga allir fult samtykki frá Guði.

Í gomlu pakt er mest ítøkiliga dømi helst tað um rekabittar, ið er umrøtt í Jer. 35. Hesir rekabittar, eitt flakfólk av kenita ætt, vóru flyddir til Jerusalem undan Nebukadnesari. Ein dagin letur Jeremias profetur teir savna eftir Harrans boðum og býður teimum vín. Men teir høvdu nóg stórt dirvi til at siga "nei takk", hóast vandi var fyri, at teir gjørdu profetin firtnan. Sigast skal, at í Eysturlondum hevur gestablídni nóg stórri týdning enn her hjá okkum, og ikki er lukkuligt at halda hánt um tað, sama um tú hevur við høg ella lág at gera.

Rekabittarnir søgdu: "Vit drekka ikki vín, tí ættfaðir okkara Jonadab, sonur Rekab, gav okkum hesi boð: Frá nú av og allar dagar mega hvørki tit ella eftirkomarar tykkara drekka vín... tá fara tit at fáa langt lív á tí jørð, har tit í dag búleikast sum fremmandir. Og vit hava altíð gjørt eftir teimum boðum, sum ættfaðir okkara, Jonadab, sonur Rekab, hevur givið okkum. Vit og konur okkara, synir og dötur okkara hava ongantíð drukkið vín. Vit halda alt tað, ættfaðir okkara, Jonadab, boðar okkum".

Hetta er dømi um fullkomið og avgjørt fráhald. Og mong teirra, ið ikki skilja avgjörda fráhald okkara, halda kanska sum so, at boð Jonadabs til rekabittarnar heldur er at lasta enn at rósa. Men soleiðis hugsaði Harrin ikki. Hann rósti teimum tvørturímóti fyri teirra lýdni ímóti boðum faðirs teirra og vísti á teir, sum eitt fyridømi fyri ísraels fólk. Hann sigur um teir: "Hetta sigur Herskaranna Harri, Guð Ísraels: Tit vóru lýdnir móti tí, sum ættfaðir tykkara, Jonadab, boðaði, tit hildu alt tað, ið tykkum varð álagt. Tí sigur Herskaranna Harri, Guð Ísraels: Á ongum sinni skal vanta ein av ætt Jonadabs, sonur Rekab, at stíga fram fyri meg". Tað merkir, sambært bibliufrágreiðing Reuss, professara, at ætt Rekabs altíð fer at vera undir verndarhond Harrans.

Til henda dag hefur hetta lyftið verið hildið, tí rekabittar eru enn til á okkara dögum. Fyri nøkrum árum síðan hitti Wulff, doktari, teir í Mesopotamia. Teir eru eini 60.000 í tali. Wulff tók av einari innbjóðing, sum ein rekabitti sendi honum, og hann fann hetta fólk, sum í meira enn 20 øldir hefur hildið til í oyðimørkini. Teir hava verið trúgvir ímóti boðunum frá ættfaðiri sínum til henda dag um ikki at nerta rúsandi drykkir.

Vert er at leggja til merkis, at Orð Guðs hefur meira enn samhuga við lívsfærslu teirra, tí teir, í trúskap ímóti ættfaðiri sínum, halda seg frá víni. Vit síggja eisini, at Harrin í vissum førum boðar fráhald ávís tíðarskeið ella alt lívið fyri teir menn, ið hava fingið álag eitt serligt heilagt kall ella skulu vera dómarar.

Serliga var hetta galdandi fyri høvuðsprestarnar. Var mál um deyðarevsing fyri, høvdu teir ikki loyvi til at drekka vín ella annan rúsandi lög, tá teir leitaðu innar í opinberingartjaldið. (3. Mós. 10,8-10).

Hetta galt eisini Samson, sum alt frá føðing og til deyða sín var vígdur Harranum sum nasireari, og tí var at halda seg frá víni og sterkum löggi alla ævi sína. Til tess, at hetta fráhald skuldi verða so fullkomið sum møguligt, varð eisini álagt móður Samson, at hon ikki skuldi drekka vín ella rúsandi lög frá tí stund, eingil Harrans segði henni, at hon fór at gerast við barn. (Dóm. 13,4-7).

Og síðst er at nevna, at Jóhannes Doyparin, ið Jesus nevndi hin størsta millum profetar, eisini fekk boð frá Harranum um at halda seg frá víni ella rúsandi löggi. (Luk. 1,15).

Umframt hesar menn, sum eftir greiðu boðum Guðs, máttu halda seg frá rúsandi drykkjum, vóru eisini aðrir nasirearar, sum í longri ella styttri tíð, vígdu lív sítt til Harrans, og sum hvørki smakkaðu rúsandi drykkir ella lótu hár sítt klippa, so leingi lyftið teirra stóð við. Heldur enn at hava at teimum, loyvdí Harrin nasirearalyftinum og orðaði sjálvur forskriftirnar í tí: "Harrin talaði framvegis við Móses og segði: "Tala til ísraelsmenn og sig við teir: Tá ið kallur ella kona streingja nasirearaheitið til tess at halga seg Harranum, tá skal hann halda seg frá víni ella mjøði, og yvirhøvdur ikki drekka nakað súrt, sum tilreitt er av víni ella mjøði, og yvirhøvdur ikki drekka nakran vínberjalög og hvørki eta nýggj ella turkað vínber". (4. Mós. 6,1-4).

Avgjörda orðalagið er kanska serliga merkisvert fyri okkum. Tað letur til, at nasirearar í øllum lutum skulu stríðast ímóti vanlukkuligu fylgjunum av ov stórari rúsdrekkamisnytslu.

Hetta sýnir greitt, at hóast vínið er Guðs gáva, sum ofta verður tikið til, hefur Harrin kortini ikki álagt menniskjum at nýta hesa gávu, og hann finst á ongum sinni at teimum, sum ikki vilja vita

av hesi gávu. Vit kunnu tvørturímóti siga, at Guð, bara í góðsku síni, loyvir fólki at njóta vín. Tí tá maður ella kvinna av heilum huga vilja halga Harranum starv sítt, áleggur hann teimum fyrst og fremst at halda seg frá víni og rúsandi drykkjum. Nasirearalyftið var ikki bara signað av Harranum, og treytir tess fest í lógina, men tað hevði til ávísar tíðir brá av guddómmiligari missión, sum er átøk tí profetiska.

Amos profetur sýnir okkum, at tær tíðir, tá skurðgudadyrkan og fráfall var at finna víða hvar, kallaði Harrin profetar og nasirearar. Orðini hjá profetunum skuldu revsa atburð fólksins, boða dóm Guðs og leiða tey vilstu aftur á beint. Nasireararnir, sum við atferð síni vóru øðrum til fyrimyndar, bóðu tey villeiddu halda seg til Guðs, og fyri at náa hesum máli skuldu tey halda seg frá rúsandi løgi, ið ofta rekur fólk burt frá Guði.

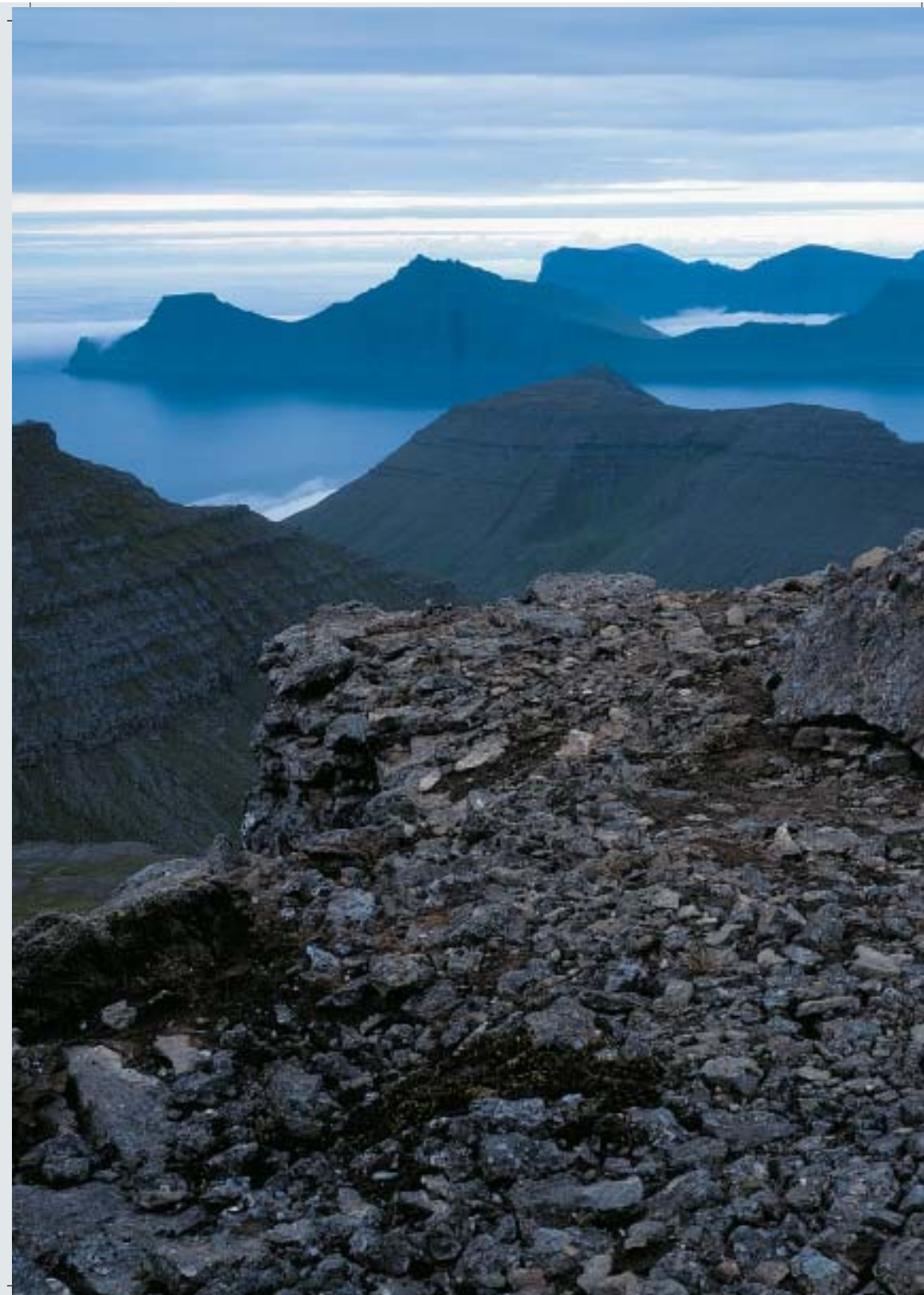
Eisini lesa vit hjá Amosi, at Harrin minnir ísraels fólk á ótrúskap og skurðgudadyrkan tess, har vinið átti sin part. Hann nevnir eisini allar tær ferðir, hann hevur hjálpt fólki sínum, og fyri at undirstrikað góðsku sína leggur Hann at enda afturat: "Eg vakti upp profetar av sonum tykkara og Nasirearar av unglungum tykkara. Er ikki hetta satt, tit ísraelsmenn? sigur Harrin. Men tit góvu Nasirearum vín at drekka og sýttu profetunum at profetera..." (Amos 2,6-16).

Profetar og nasirearar eru her javnsettir, og tað verður mett eins revsivert at forða nasirearunum at halda lyfti teirra og noyða teir at drekka vín sum at forbjóða profetunum at tala. Í NT finna vit eisini dømi um fráhald frá víni, og vit finna eisini samhuga við teimum, ið eru fráhaldandi, tí tey ikki vilja elva næsta sínum mein.

Dømið, sum vit skulu taka fram, er Timoteus. Ofta verður hetta dømið nýtt ímóti grundarlagi okkara, men tá kannað verður nærri, síggja vit, at tað tvørturímóti stuðlar upp undir fatan okkara. Timoteus var fráhaldsmaður, og Paulus hevur sanniliga ikki at honum fyri tað. Tá hann skrivur til hansara: "Varðveit teg sjálvan reinan! Drekk ikki longur bert vatn; men njót eitt sindur av víni fyri maga tín og veikleikar tínar, sum eru so tíðir" (1. Tim. 5, 23). Her er skilligt, hví apostulin biður Timoteus drekka vín: Bara av læknaligum orsøkum, tí Timoteus ofta hevur ringan maga. Vit tala her um eini læknalig ráð og ikki eini átrúnaðarlig ráð. Júst slík fyrivarni hugsa vit um, tá vit undirskriva avhaldslyftið.

Við rómverjar sigur Paulus: "Tað er beint hvørki at eta kjöt ella drekka vín ella gera nakað, sum bróðir tín stoytir seg á." (Róm.14,21)

Sigast skal, at hesi orð vórðu søgd um vinið, ið offrað varð til skurðgudarnar, og sum mong

tí hildu var óreint. Men vit tora vissuliga at halda, at Paulus ikki bara avmarkar hesi orð til áðurnevndu stöðu. Heldur sipa orðini til allar tær stöður, har andliga lív okkara fær mein av, at vit fyrileytaleyst njóta kjöt og vín.

Sum so ofta fyrr ger ápostulin – eftir at hann hevur avgreitt henda serliga spurning um at offra vín og kjöt til skurðgudarnar – tað, at hann hevjar upp orð síni til eini vanlig boð, við tað, at hann skoytir uppí: ” Rætt erikki at gera tað, ið stoytir bróðir tín”. Hetta hevur hann longu sagt við at kalla somu orðum í v. 13.

Niðurstøðan verður tí: Paulus var ikki í parti við teimum, ið hildu, at tey kristnu áttu at drekka vín, tí Guð hevur latið vínberjastokkar vaksa, og hann helt heldur ikki við teimum, ið hildu, at fráhald bara av fyriliti fyri hinum veika var víðgongdari enn sjálv evangelið. Týðiligt er, at hann hámetir tey, ið halda seg frá víni og rúsandi drykkjum, tí tey ikki vilja elva, at menniskju falla ella vikna.

ORÐ AT ENDA

Enn vantar okkum at gera niðurstøðu burtur úr tí, sum higartil er sagt.

1. Avhald í sjálvum sær sum tekin um asketiska lívsfærslu heldur Paulus vera í stríð við evangelið. Hann sigur: ”Hetta hevur væl orð fyri, vísdóm við sjálvgjørdari dýrkan og eymýkt og eirindaloyssi móti likaminum, ikki við nøkrum, sum er æru vert, eina til mettu fyri holdið” (Kol. 2, 23).

Men vit halda, at fráhald er í samsvari við evangelið. Vit hava sæð, at Harrin sjálvur hevur givið tað sum grundreglu fyri tey, sum vínið hevur leitt í ófæri.

Tá um sjálvboðið fráhald, ið hin mátahaldni áleggur sær, tí hann ikki vera orsök til, at næstin kemur illa fyri ella tí, hann vil vera næstanum ein hjálp, er at røða, halda vit, at vit hava prógvað, at tað er í fullum samsvari við Orð Guðs, og er grundað á stóra boðið: Kristin kærleiki. Vit kunnu sostatt runda av við at siga, at tann grundreglu, sum førði til, at kristiligi avhaldsfelagsskapurin Blái Krossur varð stovnaður, ein grundreglu, sum hann framvegis er byggdur á, er í fullum samsvari við orðini og andan í Heilagu Skriftini.

2. Hvørji orð eiga vit at nýta, tá vit tala við tey, sum hesi orð serliga eru ætlað? Skulu vit siga við tey, at av tí at virksemi okkara heilt og fult hvíllir á andan í evangeliinum, er tað skylda teirra frá hesi løtu at halda seg frá rúsandi løgi, so at tey á tann hátt eru betur før fyri at stríðast ímóti misnýtslu hjá øðrum. Hetta er helst skilvísa niðurstøðan, sum tey vanta at hoyra, og sum samvitskan býður teimum, tá tey hava lisið hesar reglur.

Sjálv halda vit, at vit ongan rætt hava at fara so vítt. Tað, ið samvitska okkara hevur álagt okkum, fara vit ikki at gera til eina skyldu fyri onnur. Tí vit vita, at tað, sum samvitskan býður einum, ikki altíð merkir, at hon býður einum øðrum tað sama sum lóg.

Men so mikið vilja vit kortini siga teimum: Tað er skylda tykkara at hyggja at allari tí neyð, sum drykkjuskapur elvir. Eftir førimumi eigur at verða virkað ímóti honum. Spyrjast kann: Hvørjum greiða sjúkrahúsini frá? Hvat siga tey, ið eru um tey sálarsjúku? Hvat siga viðgerðarheimini? Hvat siga forsorgarheimini? Les frágreiðingarnar frá kriminalforsorgini.

Og eftir stendur: Rúsdrekkamisnýtsla er orsök til mangar at teimum tilburðum, sum villa fólk út í sjúk, neyð og brotsverk. Tí má endamálið verða: Ger enn meira. Stíg út úr friðarliga familjulívið tinum eina stund og kanna, hvat hendir við teimum heimum, har húsfaðirin er rúsdrekkamisnýtari.

Hava tit einaferð sæð hesi sindraðu, neyðstøddu húski, dømd til at ganga til grundar, sæð mammur, sum knógva undir alt ov stórari byrðu, og sum tí hava mist meg og mót og bara reka við líkasælunnar streymi? Hava tit bara einaferð sæð hesi illa kløddu og rakføddu børn, sum tíðum eru sjúk, veik, epileptisk ella evnaveik, tí pápin er rúsdrekkamisnýtari? Hava tit sæð tey, sum hava mist sín ungdóm og sum selja seg sjálvi? Tey, ið mugu bídda og stjála? Tey, ið bara vaksa upp við tí endamáli at manna landsins sjúkrahús og fongsul?

Hava tit við egnum eygum sæð alt hetta, so steðgið á og hugsjið um, hvat tit kunnu gera. Skuldu tit komið til ta niðurstøðu, at besti heilivágurin ímóti øllum hesum er evangelið og fráhald, so er avgjørt skylda tykkara at nýta henda heilivág. ”Hvør, sum tí hevur vit at gera gott og ikki ger tað, honum er tað synd” (Ják. 4, 17).

Kanska koma tit eftir at hava hugsað væl um hesar spurningar til ta niðurstøðu, at rúsdrekkafráhald er besta leiðin at halda. Jesus hevur jú sjálvur víst á hesa leið fyri iðrandi misnýtarar. Um samvitska tykkara, eins og okkara, sannførir tykkum um, at til ber at vera rúsdrekkamisnýtarum til fyrimyndar, er tað so ikki skylda tykkara at royna?

Tá tit so hava roynt eina tíð (minst 6 vikur ella 2 mánaðir), og heilsa tykkara ikki kortini ikki loyvur tykkum fullkomiliga at kvitta við rúsdrekka, tí tit fingi trupulleikar, ið tit ikki fyrr kendu til, og sum veruliga stavaðu frá tostanum eftir rúsandi drykkjum, so skulu vit (hóast vit eru hugstoytt av at missa virknu hjálp tykkara) minna á tað, ið Paulus segði Timoteusi, og siga: nýtið eitt sindur av víni, um magin ella veikleiki tykkara krevur tað.

Kortini mugu vit skunda okkum at siga tykkum og øllum trúgvandi menniskjum, ið aftra seg við at koma í okkara part: Eitt fara vit at biðja allar prestar og øll leikfólk, sum ikki taka undir við okkum, um ongantíð at leggja okkum meinbogar í vegin. Roynið ikki at beina fyri dirvinum hjá okkara óroyndu viðhaldsfólkum við at siga teimum, at tey hava gjørt skeivt við at binda seg til eitt lyfti, sum er teimum nyttuleyst, og fremst av øllum, forðið ikki teimum, ið kundu havt hug at meldað seg í felag okkara, antin tí tey eru rúsdrekkamisnýtarar, ella tí at tey - sum fyrimyndir - vilja hjálpa teimum falnu á føtur aftur.

Hjálpíð okkum heldur at varnast teir rúsdrekkamisnýtarar, sum av heilum huga – og higartil til fánýtis – hava roynt at sleppa av við last sína.

Mælið teimum til at melda seg inn í felag okkara. Stuðlið okkum tímiliga og andliga at kunngerera tilfar um ta søk, vit stríðast fyri. Stuðlið okkum at lata upp kaffistovur og felagshøli, har rúsandi drykkir ikki verða skonktir. Hjálpið okkum at steðga og beina fyri rúsdrekkamisnýtluni.

At enda og fram um alt, veitið okkum ta hjálp, sum kristni samhugin og bønir kunnu veita, so at Guð fer at vælsigna stremban okkara og fer at standa okkum við lið í tí bardaga, vit berjast, so vit mega fremja ríki Hansara millum teirra, ið ikki dugdu sær mátahald.